

Mintis

Nr. 139
SEŠTADIENIS
1946 M. RUGPIŪCIOMĖN. 10 D.
I METAI

LIETUVIŲ VISUOMENĖS DIENRASTIS

Nuo varčios iš pradžios

Molotovas pamatė klaidą . . .

Paryžius. Taikos kongreso visumos posėdyje (rugpiūčio 8 d.) pirmininkas Bidault kvietė susirinkimą priimti pataisytąjį darbų procedūros tekstą. Į tai Molotovas tučtuojau pareiškė, kad Tarybų s-ga nesutinka su britų papildomuoju siūlymu, kuris buvo priimtas darbų rikiavimo komisijos.

Pagal britų kompromisinį planą vienkia ar kitokia balsuoseną priimti nutarimai pateikiami 4 užsienio reikalų ministrų tarybai. Molotovas pareikalavo kaip tik šį sprendimą reviduoti. Kongresas kiek galėdamas turįs daryti nutarimus vienu balsu.

Po ilgai trūkusių kalbų darbų tvarkos rikiavimo komisijoje balsuosenos klausimas rodėsi išspręstas, ir ministeriams buvo staigmena, kad tą pati problema pradama vėl iš naujo. Visų buvo manoma, kad darbų tvarkos rikiavimo komisijoje 15 prieš 6 balsus priimtas kompromisinis siūlymas bus tuojau patvirtintas, ir kongresas galės pradėti savo tiesioginį darbą. Bet Molotovas balsuosenos klausimą vėl iškėlė į debatus Tarybų s-ga laiko sprendimą klaidingu ir reikalauja jį peržiūrėti. Komisija padariusi klaidą, o atsakingi už ją esą Britanijos ir Amerikos delegatai. Tie delegatai, matyti, ketiną spausdinai išspausinti jiems pageidaujama sprendimų priėmimą, pasakė Molotovas. Bet tokiais siūlymais jie netenką tikros perspektyvos.

Australijos atstovas Dr. Evattas atsakydamas pareiškė: Molotovas stengiasi sugriauti sprendimą, kuris buvo priimtas 15 prieš 6 balsų dauguma (daugiau kaip 2/3). Molotovas prašo mus peržiūrėti, jis to reikalaute reikalauja. Molotovas, matyti, mano, kad 2/3 dauguma esanti kokia burtininko lazdelė. Jei tai būtų tiesa, tai ir 15 prieš 6 nubalsavimas turėtų turėti tą pačią magiškąją galią. Juk kaip tik 15 prieš 6 balsus priimtas britų kompromisinis siūly-

mas, kuriam dabar Molotovas reikalauja pakeitimu.

Jugoslavijos atstovas pareiškė: jei visumos susirinkimas patvirtintų rikiavimo komisijos nutarimą, tai Jugoslavija kongrese dalyvauti tegalėtų tik su dideliais rezervais.

Britanijos laivyno ministeris Alexanderis nurodė, kad rikiavimo komisija posėdžiavusi 8 dienas, išklausiusi sovietų pažiūras ir viską apvarstčiusi padariusi sprendimą daugiau kaip 2/3 dauguma. Atrodo tikri nepaprasta, kad Molotovas reikalaujās daryti sprendimus vienu balsu ir esąs nuomonės, kad negali būti mažumos nuomonės. Mažuma teturinti teisę būti tik tuo atveju, jei ji stoja už sovietų interesus, kad sutrukdytų daugumos nutarimus. Britanijos siūlymas buvo žinomas ir išdiskutuotas. Turėtų būti pripažintas siūlymas paprasta ir kvalifikuota balsų dauguma padarytus sprendimus perduoti užsienio reikalų ministrų tarybai.

Molotovo nuomonė — tik 2/3 balsų dauguma priimti siūlymai tegali uiti pateikiami užsienio reikalų ministrų tarybai.

Rymas. Iš Rymo pranešama: 3000 vieno kaimo gyventojų kurie grūdų atidavimo prievolei priešinosi ginklu rankoje, po kautynių pasidavė. Kautynėse žuvo apie 20 asmenų ir apie 100 sužeista. Operacijoje dalyvavo apie 400 karabinierių su 2 sunkiaisiais tankais ir šarvuočiais.

KAIP VEIKS PASAULINĖ MITYBOS ĮSTAIGA

Londonas. Vašingtone paskelbtos smulkmenos, kaip veiks pasaulinė mitybos įstaiga. Šios įstaigos uždavinys bus skirstyti pasaulio maisto produktų atsargas. Ji bus igaliota išlyginti kainų svyravimus, pristatymo sunkumus, galės nustatyti aukščiausias ir

TRIESTO KLAUSIMAS IS NAUJO

Londonas. 4 užsienio reikalų ministerių sudarytoji komisija Triesto klausimui patikrinti nepriėjo nuomonių vienodumo. Kongresui bus pateikti 4 įvairūs siūlymai. Britų, amerikiečių ir prancūzų siūlymuose tesą nedidelius skirtumus. Sovietų siūlymas žymiai skiriasi nuo kitų. Praėjusį mėnesį užsienio reikalų ministrai buvo Triesto klausimu visiškai susitare.

SAUGUMO TARYBA RINKS INFORMACIJAS

Londonas. Pasaulinė saugumo taryba nutarė priėmimo komisijai suteikti teisę, kad ji galėtų rinkti bet kurias pageidaujamas informacijas. Sovietų atstovas kritikavo tą. Tačiau jis pareiškė neduosiąs priešingo siūlymo.

BYRNEŠO KALBA SOVIETUOSE

Londonas. Maskvos radijo siųstuvas ir sovietų laikraščiai idėjo išsą Byrneso kalbą. Šalia jos buvo paskelbtas Molotovo atsakymas.

NUSLEPE UZSIENINIUS INDELIUS

Muenchenas. Suimti 5 vienos perdraudimo draugijos direktoriai, kurie 1933—1939 m. buvo užsienio bankuose pasidėję indėlių, o paskum nepranešė amerikiečiams, kaip buvo nustatyta. Vienas iš jų buvo vienas toje imonėje užsilikęs dar iš nacionalsocialistinių laikų.

Derliu gina ginklu

žemiausias kainas, supirkinėti atsargas, jei kainos pulių žemiau už nustatytos ribos, ir tas atsargas pardavinėti, kainoms pakilus virš nustatyto maksimumo. Kaip jau pranešta šis planas bus pateiktas pasaulinei mitybos konferencijai Kopenhagoje.

Unrros direktorius La Guardia, darydamas pranešimą konferencijoje Zenevoje, sveikino šį planą. Jis pareiškė, kad Unrrai baigus veiklą, kas įvyksią apie š.m. gruodžio 31 d. aktyvus perims žemės ūkio įstaiga.

VOKIEČIAMS DUOS ARBATOS

Londonas. Iš Hamburgo pranešama: 93 periode britų zonoje gyventojams bus duodama arbatos. Į Hamburgą jos atgabenta iš Britanijos 1500 to. Iš šito kiekio 400 to eis į britų Berlyno miesto dalį, o visa kita — zonos gyventojams.

KOMISARAI ŽYDAI BUVO ATRENKAMI

Londonas. Niurnbergo byloje britų prokuroras pateikė naujos įrodomosios medžiagos. Iš jos matyti, kad SS buvo įsakiusi suiminti Rusijoje komisarų žydus kad juos nužudytų. Lavonai buvo pristatomi Straburgo universitetui.

KĖSINIMAS Į KARININKUS

Londonas. Haifos uoste tebėra 2000 nelegalių ateivių, kurie sugrūsti laive tebe laukia leidimo išlipti į krantą.

Iš Jeruzalės oficialiai pranešama: Sterno teroristinė grupė rugpiūčio 6 d. bandė nužudyti 2 britų karininkus. Kėsinimasis nepavyko.

Paslaptingi vokiečių vaikų dingimai

Frankfurtas. Vokiečių žinių agentūra praneša: į Berlyną ką tik atvyko Brandenburgo provincijos moterų delegacija. Ji prašys tarptautinį Raudonąjį Kryžių ir dvasinios hierarchus, kad padėtų ieškoti šimtų berniukų kurie dingo paskutiniaisiais mėnesiais. Mofinos sako, kad vaikai dingę kaip į vandenį. Nė apie vieną neturima nė menkiausios žinios. Iš sudaryto sąrašo matyti, kad is Liubeno apskrities yra dingę 200 vaikų. Ir kitose Brandenburgo apskrityse yra dingę 137 vaikai.

pagandą prieš Ameriką, tarp kita ko, prikišdami, kad šiuo metu parama Cankaišekui yra 3 kartus didesnė už tą, kurią gaudavo karo prieš Japonija metais. Kinijoje nematyti jokių perspektyvų taikai. (KT).

PRASO UNRROS PASALPU ATEINANTIEMS METAMS

Zeneva. Unrros konferencijoje Zenevoje Čekoslovakija, Lenkija, Jugoslavija ir Austrija, kurios lig šiol gavo Unrros paramos, primygtinai prašė pašalpos ir ateinančiais 1947 m.

AMERIKA KILDENA PALESTINOS GLAUSIMA

Londonas. Amerikos planas Palestinos klausimu rugpiūčio 8 d. buvo gvildenamas Amerikos Palestinos komisijos ir vyriausybės komisijos posėdyje.

JAV valdmuo Kinijoje

„Daily Herald“ rašo: Ziūrint į žemėlapi matyti, kad Amerikos rolė Kinijoje darosi vis labiau delikati. Jei JAV atšauktų savo igulas, komunistai išviešpatuotų visose Kinijoje. Tad komunistai veda griežta pro-

Ka duos sovietams taika

Dar gerokai prieš antrojo pasaulinio karo pradžią buvo visiems aišku, kad fašistinio ir komunistinio bloką susidūrimas yra neišvengiamas. Visos mažosios valstybės Rytų Europoje, o ypač Tarybų Sąjungos kaimynai, labiau jautė sau pavojų ne tiek iš fašistinės, kiek iš komunistinės pusės. Visi dar gerai atsimename, kad sovietai patys pirmieji įžiebė šio karo ugnį, puldami ne kuo nekaltą Suomiją. Tam savo agresyviam žygiui pateisinti, sovietai išrado juokingą priekabą, būtent, kad Suomijos sienos per arti prieina prie Leningrado ir todėl, girdi, jiems esą nesaugu, nes iš Suomijos galima apšaudyti Leningradą. Bet po trijų mėnesių didvyriškos suomių tautos kovos, amerikiečiams ir anglams padarius intervenciją, karo veikimai buvo nutraukti, nes sovietai jautė viso pasaulio pasipiktinimą dėl šio baisaus žygio. Žinoma, sovietai ilgai būtų nebeiškentę nepuolę ir kitus savo kaimynus, bet kaip tik tuo momentu iškilo kitas agresorius, būtent, Hitleris, su savo „naujosios Europos“ programa.

Niekas geriau už mus nesupranta, kodėl tada Suomija, Vengrija, Rumunija ir Bulgarija stoji į karą Hitlerio pusėje. O taip pat šiandien mums yra sunku suprasti, kodėl tarptautiniuose santykiuose sovietams tiek daug yra daroma nuolaidų mažųjų valstybių sąskaita. Gal tas, kad sovietai paklausė anuoemt anglosaksų patarimo ir sustabdė puolimą prieš Suomiją, o gal ir iš tikrųjų bendros kovos prieš Hitlerį draugystė padarė tai, kad dar ir šiandien demokratija ir komunizmas vis dar randa bendrą kalbą ir sutartinai dalinasi laimėjimų rezultatais.

Šiandien kaip ir anuoemt, lygiai tais pat savo saugumo sumetimais, Tarybų Sąjunga prisijungė sau iš Suomijos Petsamo sritį ir Karelijos sąsmaką, užėmė Pabaltijo valstybes, pastūmė Lenkiją į vakarus, atskirdama sau rytinės Lenkijos žemes, o jai pridėdama atitinkamus plotus iš rytinės Vokietijos, pasisavino vadinamąjį Karpatų Ukrainą, Šiaurės Bukoviną, Besarabiją ir t. t. Nors šitus plotus sovietai jau seniai valdo ir ten vykdo rinkimus, bet vistiek randa reikalą sėsti Paryžiuje prie bendro stalo ir daryti taiką, kuri kito nieko nereikšmia, kaip jau įvykusių prijungimų patvirtinimą. Kaip žinome, šiuokart taika yra daroma su vadinamosiomis įsalašinėmis valstybėmis: Suomija, Vengrija, Rumunija, Bulgarija ir Italija.

Nors dabar sovietai yra nusistatę kuo mažiau daryti visokių sutarčių ir kuo mažiau priimti tarptautinių įsipareigojimų, bet taikos konferencijos dienomis jie negalėjo likti namie, nes čia jiems kvepia reparacijos. Kaip jau keturi didieji yra susitarę, sovietams reparacijų turės mokėti: Suomija 300 mil. dol., Vengrija 200 mil. dol., Rumunija 300 mil. dol., Italija 100 mil. dol. Bulgarijos reparacijų dydis kažin kodėl nėra skelbiamas. Visoms tomis valstybėms, kurios yra sovietų kariuomenės okupuotos, reparacijų dydį nustatė pati Sovietų Sąjunga ir kal kurios iš tų valstybių yra jau tas reparacijas pripažinusios, tikrai sovietai negalėtų niekaip jų išgauti, nes tie kraštai neturi iš ko mokėti. Kas seka mūsų lietuviškąją spaudą, jau kartą galėjo pastebėti Maskvos pranešimus, kad ar tai Suomijai,

ar tai Vengrijai, reparacijų mokėjimas yra išdėstomas tam tikromis ratomis, ir tos ratos yra vis atidėliojamos vėlesniam laikui. Taip pat krenta į akis faktas, kad reparacijos yra fiksuojamos dolerių valiuta. Gal būt, sovietai visai neatidėliotų reparacijų išreikalavimo, jei jų globojamos valstybės turėtų dolerių ar kitos tvirtos svietimos valiutos. Bet kadangi doleris neina tenai, kur viešpatauja raudonoji „demokratija“ ir kur maišosi rublis su Lenino atvaizdu, tai dabar reikia važiuoti į Paryžių, prižadėti tiems kraštams laisvę bei nepriklausomybę ir laukti, gal pasiseks įsivilioti tenai ir dolerį. Doleris šiuo metu sovietams yra labai brangus, nes, neturint tinkamų mokamųjų priemonių, yra labai apsunkinamas visas komunistų pagrindinis darbas užsienioose.

Derybų metu Paryžiuje J. Byrnesas ne kartą pabrėžė, jog sąjungininkai Italiją rems ir rūpinsis, kad ji savo pasižadėjimus tesėtų; bet amerikiečiai, girdi, niekuomet

nesutiks, kad jų geras doleris būtų panaudotas sovietams reparacijoms mokėti. Todėl reikėjo rasti kitą išėjimą sovietams patenkinti. Sovietams svetima valiuta mokėjimų pripažįstama tikrai tiek, kiek jie jau yra perėmę Italijai priklausantių, Bulgarijos, Rumunijos ir Vengrijos piniginių skolų. Be to, sovietai gaus Italijos karo įmonių mašinąs bei įrengimus ir po dvejų metų pradės gauti Italijos pramonės gaminių dalį, kurių išvežimas bus pripažintas nežalingas italų tautos ūkiui.

Nors šioji taika sovietams žada daug materialinių gėrybių, bet savo nervingumo dėl ateities vis tiek jie negali nuslėpti. Išlydint sovietų taikos delegaciją į Paryžių, Maskvos radijo komentatorius pasisakė girdęs karo garsus kai kuriose valstybėse. Jam nepatinka atominių bombų mėginimai Ramiajame vandenyne, kariuomenės manevrai Šiaurės Ledinuojujame vandenyne ir kariniai pasitarimai Amerikos žemyne. Viską tai Maskva laiko muzikos garsais, nesideriančiais prie Paryžiaus koncerto. VI. Bs.

Spaudos apžvalga

BORMANAS GYVAS?

Prancūzijos laikraštis „L'Aurore“ liepos 30 d., rašo, kad žinios, jog Bormanas yra gyvas, pasivirtina. Jo buv. šoferio. ● aso parodymai, kad jis praejusią savaitę matė Bormaną, važiuojantį automobiliu Muenchene, ypač patvirtina paplitusius tuo klausimu gandus. Oficialūs raportai, nors ir slapti, išskėlė, kad šio mėnesio pradžioje Bormanas 3 kartus kreipėsi į vokiečių tautą per radiją ir prašė kantrybės, drauge įspėdamas, kad jie turi „būti pasiruošę ateinantiesiems dideliems įvykiams“. Vieniame šių slaptų raportų sakoma, kad fiurerio sekretoriaus atsisaukimai, kurių visi buvo girdimi Vokietijos teritorijoje, sklinda iš Pietų Vokietijos ar Šveicarijos. Kiekvieną kartą Bormanos balsas buvo girdimas atskirai. Jis lengvai atpažintas. Šis karo nusikaltėlis pažymėjo, kad jam su visų jo štabu paviko pasitraukti į užsienį. Šoferio Glaso parodymai, kaip rodei duoti asmeninio keršto sumetimais, buvo priimti amerikiečių seklių ir kontržvalgybos. Muenchene ir Pietų Vokietijos Alpėse vedamos tuo reikalu kvotos.

ANGLŲ LAIKRAŠTIS APIE PABALTIJŲ NEPRIKLAUSOMYBĘ

„Continental Daily Mall“ straipsnyje „Hitlerio aukos, kurios dabar vartoja jo metodus“ tarp kitko rašo: „Ponas Bevinas, negalėdamas surinkti pakankamai jaunų moterų valstybės tarnybai D. Britanijoje ir tik valstybinu keliu sprendamas sveikatos tarnyba, sutiko įsivežti daugelį tūkstančių Pabaltijo moterų, kurios sutiko dirbti slaugytojoms. Aš tikiuosi, kad šios moterys bus priimtos geriau ir krikščioniškai, nes taip, kaip buvo pasielgta su mūsų sąjungine gen. Anderso lenkų armija. Pabaltijo kraštų likimas bausis. Šiuos kraštus aš pažinau prieš karą. Ten aš esu praleidęs gražių dienų tarpe draugų, vėliau užmuštų. Vieni jų užmušti vokiečių, o kiti — rusų. Nepriklausomi kalba, tradicijomis ir rase nuo Rusijos, savo politinę nepriklausomybę jie atgavo tik 1919 m., garantuojant ją D. Britanijai ir Amerikai. Ta „savo nepriklausomybę“ jos naudojo tinkamai. Gyvenimo standartas kilo. Nežiūrint politinių sunkumų, kurie privedė prie to, kad valdžios jėga perėjo

iš legislatūros rankų į egzekutyvos rankas, atmosfera buvo švari. Tiek vyrai, tiek moterys kvėpavo laisvai. Vieną dieną ponas Vyšinskis, juokdamasis, žaismingai plodamas rankomis, kurios buvo atsakingos už daugybę žmogžudysčių, kalinimų ar deportacijų, atmesdamas galvą atgal, kuri planavo „rinkimus“, pagal kuriuos buvo pasiektą politinė aneksija, gyrėsi man savo efektingu būdu, kuriuo jis organizavo šias šalis“. Toliau kalbėdamas apie kitus dalykus, straipsnio autorius baigia žodžiais: „ligi šiol dar nėra nustatyta data p. Molotovo teismui už bendradarbiavimą su p. Ribentropu. Kodėl?“

ALT RAŠTAS LIETUVOS REIKALU MIN. BYRNES IR SENATORIAMS

Birželio mėn viduryje prieš JAV delegacijai išvykstant į Paryžių į Keturių Didžiųjų konferenciją, Amerikos Lietuvių Taryba JAV delegacijos vadovui užs. reik. ministru James Byrnes įteikė motyvuotą raštą Lietuvos reikalui, prašydama jo pagalbos. Nors Lietuvos klausimas ir nebuvo įrašytas į tos konferencijos dienotvarkę, bet dabartinė Lietuvos padėtis yra tokia rūsti ir tokia tragiška, kad ALT vistiek ryžosi Byrnes priminti Lietuvos klausimą.

Savo laiške ALT atkreipia min. Byrnes dėmesį į tai, kad Lietuva tebėra Sov. Sąjungos okupuota, kad jos gyventojai terorizuojami ir persekiojami ir kad visa lietuvių tauta gali būti išnaikinta, jeigu tokia padėtis truks ilgesnį laiką. ALT prašo, kad JAV atstovas Prayūiaus konferencijoje darytų spaudimą kartu su kitomis valstybėmis į Sov. Sąjungos valžią reikalaujant ją atitraukti iš Lietuvos savo armiją ir žvalgybą, duoti galimumo sugrįžti į Lietuvą pabėgėliams ir tremtiniams ir sudaryti sąlygas, kuriose Lietuvos žmonės galėtų laisvai išsirinkti savo valdžią ir gyventi kaip nepriklausoma tauta.

Tuo pačiu metu ALT kreipėsi ir į įtakingiausius JAV užlienių politikoje senatorius. Tom Connaly iš Texas ir Arthurą H. Vandenbergą iš Michigan, kurie lydės min. Byrnes į Paryžiaus konferenciją.

Įs mūsų gyvenimo

GEDULO DIENOS MEMMINGENE

Septynias savaites dirbusi Memmingene tremtinių tikrinimo komisija rugpjūčio 5 d. paskelbė rezultatus. Jie palietė visų tautybių: lietuvių, latvių, estų, lenkų, rusų, ukrainiečių ir kt. apie 500 asmenų. Tai buvo netikėti ir nelaukti rezultatai, nes dauguma asmenų visiškai nesitikėjo, kad bus išskirti, nes niekuo nėra nusikalte sąjungininkams.

Iš lietuvių tarpo išskyrė 105 asmenis. Rugpjūčio 6 d. buvo leista kai kam aiškintis ir pateikti dokumentus, bet nedaug žmonių tebuvo gražinta, tik ypatingi ligonys ar turėję labai stiprių dokumentų, kad jie ne iš kitų zonų.

Dėl šio įvykio tremtinių tarpe kilo są-

Slezvigo žemė priglaudė nacių auką

Lietuvio kryžiaus keliai buvo sunkūs Dažnai jam tekdavo sukintis tarp kūjo ir priekalo, bet ne visad ir ne kiekvienam pavyko laimingai tarp jų išsisukti. Vieną tokių nelaimingųjų, mūsų priešų teroro aukų, palaikome Slezvigo miesto kapinėse liepos 30 d.

Nuo pat Tolko (Slezvigo aps.) lietuvių stovyklos įsikūrimo joje gyveno, tarp kitų tremtinių ir pabėgėlių, ir kuklus Lietuvos kariuomenės kūrėjas savanoris Pranas Janulis. Jis buvo gimęs 1902 m. sausio 8 d. Šilagalų kaime, Šimoniu valšč., Panevėžio aps. Tame pat kaime ir visą laiką ūkininkavo. Kada 1919 m. pradėjo kurtis Lietuvos kariuomenė, jis stėjo savanorių į ją, į Panevėžio batalioną, iš kurio vėliau išaugo 4 pėstininkų Lietuvos Karaliaus Mindaugo pulkas. 1919—1920 m. būvyje jam teko kovoti su visais trimis Lietuvos priešais ir kariuomenėje išsitarnavo grandinio laipsni.

1921 m. rudonį grįžęs iš kariuomenės, vėl pradėjo ūkininkauti, kol nacių teroras jį atskyrė nuo gimtosios žemės ir ištrėmė svertur. Jo ištrėmimo kelias buvo skaudus.

Gyveno arti didelių miškų, kur karo metu slautė įvairios gaujos. Jos ateidavo į kaimus, apiplešdavo ir grasindamos sudeginti mu ir mirtimi uždrausdavo pranešinėti policijai. Beginkliai, tarp miškų gyvena, ūkininkai bijojo ir gaujų, ir vokiečių policijos, bet saugumo sumetimais buvo priversti tylėti apie jų kaimuose pasirodančias gaujas.

Karo metu trūkstant priemonių, Janulių ūkiu kūlimas nusitęsė iki vėlyvesnių laikų. 1944 m. kovo 14 d. baigė kūrę, kurių pabaigtuvių metu įsiveržė į Janulių ūki 18 ginkluotų vyrų gauja. Pareikalavo valgyti ir degtinės, bet pastarosios Januliai neturėjo, nes vaišinosi alumi. Gauja pavalgusi ir dar pasiemusi, ko jai reikia, išėjo prigrasindama mirtimi, jeigu praneštų policijai. Ką gi daryti? Januliai tylėjo. Po poros savaitių atvažiavo policija ir padarė pastabų, kodėl nutylėjo apie buvusias gaujas. Januliai pasiteisino ir, rodos, vėl viskas nurimo. Tačiau vėl po dviejų savaitių juos „aplanko“ vokiečių Gestapas, suima Janulį ir jo žmoną, abu nugabena į Panevėžio kalėjimą ir ten žiauriai tardo. Janulis, nuolat tardomas ir žiauriai mušamas, netenka sveikatos. visam amžiui pagadinama širdis, kuri jau nebeįėjama pagydyti. Pasidaro nuolatinis ligoninių svečias.

Kelėtą mėnesių kalintą Panevėžyje ir tardant nieko nusikalstamo neradus, vokie-

čių Gestapas vis dėlto nepaleido namo, bet ištrėmė į Vokietiją. Kadangi buvo labai sužalotas jo visas kūnas ir veidas, gėdijosi tokį vežti į Vokietiją ir paguldė į ligoninę, kol veido žaizdos kiek apgys. 1944 m. birželio 27 d. jį išvežė į Vokietiją ir Eckenfordes aps. (Slezvigo-Holsteino krašte) pristatė jį pas ūkininką dirbti, kur dirbo iki pat vokiečių kapituliacijos. Paskui perėjo į Slezvigo stovyklą gyventi ir čia ligoninėje ilgai pragulėjęs mirė š. m. liepos 26 d.

Tai trumpa istorijėlė paprasto pilko Lietuvos ūkininko kančių ir vargų, išskęstų vokiečių okupacijos metu. O juk ne vienas tokių nekaltų ūkininkų yra sulaukę panašaus likimo.

Savanorį kūrėją Praną Janulį lietuviai gražiai palaikė. Vainiką su atstovais atsiuntė ir gretimoji Grumby stovykla. Be nešamų penkių Tolko ir Grumby stovyklų vainikų, buvo nešami ir Janulio lietuviškio garbės ženklai (savanorių kūrėjų ir Nepriklausomybės medaliai), gauti už dalyvavimą, Nepriklausomybės kovose. Prie kapo pamokslą pasakė kun. L. Dieninis, paminėdamas ir jo išskęstus kryžiaus kelius.

St. Strėvas.

GUDŲ PERIODIKA

Įdomu palyginti mūsų artimiausiųjų kaimynų iš Rytų, gudų, spaudą ištrėmimo su mūsų lietuvių spauda. Pr. m. lietuvių tremtinių leidyklos ir stovyklos leisdavo 117 laikraščių ir žurnalų Europoje, šiemet leidžia 114. Gudų laikraščių ir žurnalų skaičius žymiai mažesnis, vos 10. Iš jų Vokietijoje leidžiama 8 (6 amerikiečių, 2 anglų zonose), Austrijoje ir Prancūzijoje — po vieną.

Regensburge leidžiamas informacinis laikraštis „Viedamki“ (žinios), literatūros ir ir meno dienraštis „šypsena“ (erskėčiai), religinis žurnalas „Zviniat“ (zvinat sviatoj Safii) (Sv. Sofijos varpai skamba) ir skautų žurnalas „Zvazai“ (Ramiai). Muenchene leidžiamas studentų žurnalas „Kryvicki Svietac“ (Kryvių [gudų] žiburys), Tiersheime išeina „Bielaruskii Carkovny Holas“ (gudų Bažnyčios Balsas) — Gudų schizmatikų organas.

Watenburge gudų stovykloje leidžiami žurnalai: „Slacnag zycia“ (gyvenimo keliai) ir skautų dvisavaitinis „Skaut“ (skautas).

Salzburge yra tik vienas religinis žurnalas „Holas Pravasaunaha Bielarus“ (schizmatiko gudo balsas).

Prarižėje eina „Bielaruskija Naviny“ (gudų naujienos).

Margi trupinėliai

Tautybė ir duonos kepalas

Turėjome savo apskrityje konjunktūrinių tautiečių. Kadaisė jie garbino rudą spalvą ir reikė savo simpatijas didžiajam vadui, iš kurio gaudavo įvairių malonių, bet kai jie pamatė, kad mes gauname daugiau duonos, tada pradėjo mums rodyti savo giminybę, kalbėti lietuviškai ir įrodinti savo lietuviškumą. Ką nors įrodyti buvo sunku, nes visi ir visokie dokumentai jiems staiga dingę, kišenėse buvo subombarduoti, o lankstus liežuvis, įrodė leitovybę. Dabar ir mes ir jie pradėjome gauti po lygų kepalą duonos, bet vieną savaitę pas atsakingus pareigūnus suėjo po vienas kito būrys tų buvusių rudumo gerbėjų, atsinesė vokiškus pasus, kurie sudegę prisikėlė iš numirusių, ir vokiečių kalba maždaug šitaip pareiškė:

— Mes apsigalvojome ir atsakome būti lietuviais.

Tuo metu buvo pasklidusios kalbos, kad mes pereisime prie vokiško maisto, todėl jie nebeatė prasmės būti lietuviais. Tikrai mes netrukus pradėjome valgyti vokiečių pristatomą duoną, bet ne vokiškų kortelių normomis. Jie apsigavo, dabar vėl slankioja apie pareigūnų duris, bet nebedrįsta užėiti prašyti pakeisti tautybę. (r. ald.)

Vienu kulka — du kiškiai

Sena ir jau užkietėjusi mūsų pažūra, kad tas, kuris plunksna dirba, iš tikro nieko nedirba, o tik iš dyko buvimo plunksna savo nuobodulį baldo, malonumo sau teško. O kadangi dabar mūsų respublikose Vokietijoje valdžią paėmė ne plunksnos žmonės, tai jie ir praktiškai pradėjo iš šio savo pažūrių taško žiūrėti į reikalus. Ypač škaudžiai pajuto tai mūrų respublikos dienraščio ir žurnalo redaktorius. Kai buvo sudaromas dirbančiųjų sąrašas ir skirstomas papildomas maistas, visi šlavėjai ir valytojai apsirūpino antnorminėmis porcijomis. Pareikalavo jos ir redaktorius.

— Ką gi tamsta dirbi? — paklause ir, išgirdę atsakymą, pradėjo juoktis skirstytojai.

Norėdamas gauti daugiau cigarečių ir riebalų, redaktorius ilgai ginčijosi dėl savo darbo reikšmės, bet neįveikė įtikinti. Kad šis simpatiškas vyras vis dėlto, gautų tą papildomą davinį, jam buvo pasiūlyta likusioji viena vienintelė neužimta vieta — valyti išvietę, nes vien redaktorlavimas neuodą teisės papildomai rūkyti.

Ir dabar mūsų redaktorius rytais valo, o vakarais laikraščius tvarko — ir švarai ir kultūrai yra naudos. (k. abr.)

Mintis

Thought • Lithuanian Daily Newspaper • Permitted by UNRRA Team 155 • Atsakingasis redaktorius ir leidėjas J. Vasaitis • Eina kasdien be įvairių • Memmingenas, Airport, Baltic Camp • Prenumeratą mėn. 10 RM • Atskiras numeris 40 pf. • Konto: Volksbank Memmingen e. G. m. b. H., Memmingen (Bayern) Nr. 9149 • Spausdina: Drucker- und Verlagsgenossenschaft e. G. m. b. H., Memmingen (Bayern).